

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

Кафедра теорії держави і права

ПРОГРАМА

навчальної дисципліни

«Доктрина та практика системи захисту прав людини»

(варіативна)

Рівень вищої освіти – третій освітньо-науковий рівень

Ступінь вищої освіти – доктор філософії

Галузь знань – 08 «Право»

Спеціальність – 081 «Право»

Харків – 2020

Програма навчальної дисципліни «**Доктрина та практика системи захисту прав людини**»: галузь знань 08 «Право», спеціальність 081 «Право», освітньо-кваліфікаційний рівень третій (доктор філософії)

Розробники:

Петришин Олександр Віталійович, завідувач кафедри,

доктор юридичних наук, професор

Дашковська Олена Ростиславівна, професор кафедри,

доктор юридичних наук, професор

Уварова Олена Олександрівна, доцент кафедри,

кандадат юридичних наук

Разметаєва Юлія Сергіївна, асистент кафедри,

кандидат юридичних наук

Затверджено на засіданні кафедри теорії держави і права, протокол № ____
від _____ 2020 р.

Завідувач кафедри _____ проф. Петришин О.В.

Зміст

1. Вступ.....	4
2. Опис навчальної дисципліни	7
3. Зміст програми навчальної дисципліни.....	8
4. Ресурсне забезпечення навчальної дисципліни	15
4.1. Форми організації освітнього процесу та види навчальних занять	15
4.2. Самостійна робота здобувачів вищої освіти	15
4.3. Освітні технології та методи навчання	15
4.4. Форми педагогічного контролю та система оцінювання якості сформованих компетентностей за результатами засвоєння навчальної дисципліни	15
4.5. Навчально-методичне та інформаційне забезпечення навчальної дисципліни	15
4.6. Матеріально-технічне забезпечення навчальної дисципліни.....	
Додаток 1. _Карта предметних компетентностей з навчальної дисципліни	19
Додаток 2. Карта результатів навчання здобувача вищої освіти, сформульованих у термінах компетентностей.....	21
Додаток 3. Матриця зв'язків між модулями навчальної дисципліни, результатами навчання та предметними компетентностями в програмі навчальної дисципліни	24

1. Вступ

1. Цілі та завдання навчальної дисципліни.

Метою дисципліни «Доктрина та практика системи захисту прав людини» є формування системи знань, вмінь та навичок в сфері прав людини, надання цілісного уявлення про права як засадничу цінність та правовий стандарт сучасного суспільства й практично значущу категорію, забезпечену правовим захистом. Ця дисципліна послідовно розкриє основні доктрини, принципи, а також змістовні та інституціональні аспекти прав людини в їх історичному розвитку та у сьогоднішній правовій реальності. Вона ґрунтується на розумінні прав людини як практичних та ефективних, а не теоретичних чи ілюзорних правових можливостях людини реалізовувати свої інтереси та потреби, що забезпечується широким спектром зобов'язань держави та міжнародної спільноти.

У результаті вивчення дисципліни «Доктрина та практика системи захисту прав людини» здобувачі повинні:

- **мати системні знання** щодо теоретичних основ прав людини, основних доктрин і принципів, змістовних та інституціональних аспектів прав;
- **вміти аналізувати та розв'язувати** практичні справи в сфері прав людини, використовувати універсальні та регіональні механізми захисту прав, враховувати особливості національного механізму забезпечення та захисту прав людини, застосовувати практичні навички на прикладах судових справ з огляду на розуміння прав людини як безпосередньо діючого права;
- **виявляти** високі моральні якості на підставі уявлення про права людини як загальносвітової цінності.

2. Місце навчальної дисципліни у структурі освітньо-професійної програми:

Навчальна дисципліна «Доктрина та практика системи захисту прав людини» є методологічною юридичною дисципліною, яка має міждисциплінарний характер та охоплює узагальнені проблеми теорії та практики, міжнародного, європейського та національного права у сфері прав людини.

Ця дисципліна послідовно розкриє основні доктрини, принципи, а також змістовні та інституціональні аспекти прав людини в їх історичному розвитку та у сьогоднішній правовій реальності. Вона ґрунтується на розумінні прав людини як практичних та ефективних, а не теоретичних чи ілюзорних правових можливостях людини реалізовувати свої інтереси та потреби, що забезпечується широким спектром зобов'язань держави та міжнародної спільноти.

При вивченні навчальної дисципліни «Доктрина та практика системи захисту прав людини» використовуються знання з таких навчальних курсів як

«Теорія права», «Філософія права», «Історія держави і права», «Конституційне право», «Міжнародне право» та ін.

3. Предметні компетентності здобувача вищої освіти, сформованих в результаті освоєння навчальної дисципліни «Доктрина та практика системи захисту прав людини»:

- ПК – 1. Засвоєння поняття та системи прав людини;
- ПК – 2. Знання основних етапів становлення і розвитку доктрини прав людини в Україні;
- ПК – 3. Знання універсального каталогу прав людини;
- ПК – 4. Знання основних інституціональних засобів захисту прав людини у національних та міжнародних правових системах;
- ПК – 5. Розуміння особливої природи зобов'язань держави у сфері прав людини;
- ПК – 6. Знання позитивних, негативних та процесуальних зобов'язань держави в сфері забезпечення та захисту прав людини;
- ПК – 7. Знання змісту та сутності права людини на життя, свободу та особисту недоторканість;
- ПК – 8. Знання генези та основних властивостей заборони катувань чи інших видів нелюдського поводження у документах ООН та регіональних правозахисних стандартах;
- ПК – 9. Розуміння права людини на приватність у документах ООН та регіональних правозахисних стандартах;
- ПК – 10. Знання концепції «негативних свобод» в аспекті історичного ракурсу та сучасних стандартів свободи думки, слова, совісті та віросповідання, свободи зібрань та об'єднання;
- ПК – 11. Розуміння неабсолютного характеру права власності, умов виправданості позбавлення власності та виплати компенсації відповідно до закону;
- ПК – 12. Розуміння змісту та сутності принципу заборони усіх форм дискримінації;
- ПК – 13. Знання системи захисту прав людини в межах ООН, що становить основу універсального механізму захисту прав людини;
- ПК – 14. Розуміння еволюції допустимих обмежень прав людини в умовах конфліктів (цивільний та збройних);
- ПК – 15. Здатність аналізувати правові проблеми та формувати правові позиції;
- ПК – 16. Здатність самостійно складати проекти актів правозастосування з прав людини;
- ПК – 17. Знання стандартів правничої професії.

4. Перелік результатів навчання здобувача вищої освіти

У результаті освоєння навчальної дисципліни «Доктрина та практика системи захисту прав людини» здобувач повинен демонструвати наступні результати навчання:

РНС НД – 1.1. Демонстрування знання та розуміння змісту та сутності прав людини як основоположних цінностей сучасного суспільства на рівні світових стандартів у галузі прав людини;

РНС НД – 1.2. Вміння визначати основні тенденції впливу сучасних глобалізаційних процесів на сферу реалізації та захисту прав людини в Україні;

РНС НД – 1.3. Знання змісту принципу верховенства права та загальновизнаних норм і принципів міжнародного права у сфері захисту прав людини;

РНС НД – 1.4. Знання зміст та сферу дії позитивних, негативних та процесуальних зобов'язань держави в галузі прав людини;

РНС НД – 1.5. Вміння визначати обсяг допустимих обмежень прав людини, визнаних міжнародною та європейською практикою;

РНС НД – 1.6. Виявлення порушень прав людини як комплексного юридичного факту, що є підставою судової розгляду таких порушень;

РНС НД – 1.7. Вміння самостійно аналізувати нормативно-правові акти, міжнародні договори, рішення Конституційного Суду України та Європейського суду з прав людини;

РНС НД – 1.8. Вміння кваліфіковано надавати правову допомогу особам, постраждалим внаслідок порушення їх основоположних прав і свобод;

РНС НД – 1.9. Вміння попереджувати правопорушення у сфері прав людини, виявляти й усувати причини й умови, що сприяють їх скоєнню;

РНС НД – 1.10. Вміння надавати кваліфіковані юридичні висновки й консультації в конкретних сферах захисту прав людини;

РНС НД – 1.11. Здатність здійснювати кваліфікаційну юридичну допомогу;

РНС НД – 1.12. Вміння використовувати правничу термінологію у процесі професійної діяльності;

РНС НД – 1.13. Вміння вживати організаційно-правові заходи щодо поширення ідеї правової держави, соціальної справедливості, демократії;

РНС НД – 1.14. Вміння відшукувати професійну інформацію й використовувати інформаційні технології і бази даних для професійної діяльності;

РНС НД – 1.15. Виявляти проблеми у правовому регулюванні і пропонувати способи їх вирішення з використанням наявних теоретичних і прикладних знань відповідно до принципів захисту прав людини і її основоположних свобод;

РНС НД – 1.16. Вміння характеризувати повноваження інституцій Європейського суду з прав людини;

РНС НД – 1.17. Вміння визначати відмінності у поведінці осіб, що підпадають під заборону дискримінації, і відмінності у поведінці осіб, що не створюють дискримінацію

РНС НД 1.18. – Вміння розрізняти сферу діяння неурядових правозахисних організацій в механізмі громадського моніторингу дотримання та забезпечення прав людини.

Експлікація результатів освоєння навчальної дисципліни і результатів навчання за спеціальністю і спеціалізацією освітньо-професійної програми визначається в карті результатів навчання, сформульованих у термінах компетентностей (Додаток 2).

5. Модуляризація компетентнісно-орієнтованої програми навчальної дисципліни.

Експлікація модуляризації компетентнісно-орієнтованої програми навчальної дисципліни визначається у матриці зв'язків між модулями навчальної дисципліни, результатами навчання та предметними компетентностями (Додаток 3).

2. Опис навчальної дисципліни

Курс	Рівень освіти, галузь спеціальності, знань,	Дидактична структура навчальної дисципліни
Кількість кредитів ЕКТС: 7 Кількість модулів: 2 Загальна кількість годин: 130 Тижневих годин: 4	Рівень освіти – третій (доктор філософії) Галузь знань – 08 «Право» Спеціальність – 081 «Право»	Варіативна Модуль 1 Лекції: 16 Практичні заняття: 0 Самостійна робота: 66 Модуль 2 Лекції: 14 Практичні заняття: 10 Самостійна робота: 64 Види контролю: поточний контроль; іспит.

3. Зміст програми навчальної дисципліни

МОДУЛЬ I. «ТЕОРІЯ ПРАВ ЛЮДИНИ»

ТЕМА 1. КОНЦЕПЦІЯ ПРАВ ЛЮДИНИ: ІСТОРІЯ ВИНИКНЕННЯ, УТВЕРДЖЕННЯ НА ЗАГАЛЬНОСВІТОВОМУ РІВНІ ТА ЗАКРІПЛЕННЯ У ПРАВОВИХ АКТАХ

Концепція прав людини: історія виникнення, утвердження на загальносвітовому рівні та закріплення у правових актах. Основні напрями розуміння прав людини. Цінність прав людини. Права людини як її певні можливості; вимоги; основоположні потреби індивіда; його природні властивості; надбання; специфічна форма існування моралі. Проблеми універсальності прав людини. Фундаментальні права. Формування каталогу прав. Категоризація прав людини, її критерії та значення. Індивідуальні та колективні права людини. Права окремих груп. «Права народів»: право на мир та сталий розвиток.

Механізми реалізації та захисту прав людини (універсальні та регіональні). Права людини та недержавні агенти їх забезпечення та захисту.

ТЕМА 2. УНІВЕРСАЛЬНИЙ КАТАЛОГ ПРАВ ЛЮДИНИ

Роль ООН в утвердженні прав людини. Етапи інституціалізації прав людини як юридичної категорії. Основні міжнародні документи щодо прав людини. Універсальний рівень визнання та захисту прав людини. Категорія «міжнародне право прав людини». Основні органи та структури ООН, що становлять основу універсального механізму захисту прав людини. Офіс Верховного комісара ООН з прав людини. Рада ООН з прав людини, її структура. Міжнародний кримінальний суд ООН та його повноваження за Римським статутом (1998). Спеціальні доповідачі ООН у галузі прав людини. Основні міжнародно-правові договори ООН у сфері прав людини. «Квазі-судовий» захист прав людини у межах ООН. Юрисдикція Комітетів ООН у галузі прав людини (моніторингових органів ООН). Думки Комітетів ООН у галузі прав людини в індивідуальних справах. Загальні коментарі (загальні рекомендації) Комітетів ООН у галузі прав людини, їх юридична природа та можливість застосування в правозахисній практиці.

Гарантії прав людини. Негативні права (свободи) та позитивні права людини. Права участі. Права людини і права громадянина. Абсолютні права, права, які підлягають обмеженню, змістовно «зважені» права. Особисті (громадянські) та політичні, соціальні, економічні, культурні права людини: проблема «пріоритетності» та неподільності прав людини. Програмний характер позитивних прав. Новітні права: дискусійні питання: репродуктивні права, права ЛГБТ, права людини та вичерпні природні ресурси (право на воду, повітря), права людини та інформаційно-комунікаційні технології.

ТЕМА 3. ПРАВА ЛЮДИНИ В ЄВРОПЕЙСЬКІЙ ЮРИСПРУДЕНЦІЇ

Етапи інституалізації прав людини як юридичної категорії. «Від моралі – до прав людини»: філософське визнання. Права людини, які підлягають судовому захисту («justiciable rights»). Покоління прав людини

Велика Хартія вольностей: про права і свободи особи та про правосуддя, її вплив на сучасну доктрину прав людини та практику правозахисту. Декларація незалежності США, Конституція США та Біль про права: їх роль у юридизації ліберальної доктрини прав людини. Французька Декларація прав людини та громадянина, її основні принципи, вплив на сучасне міжнародне та національне право у сфері прав людини

Універсальний рівень визнання та захисту прав людини. Визнання прав людини на міжнародному рівні: від Женевських конвенцій до Загальної декларації прав людини. Категорії «міжнародне гуманітарне право», «міжнародне право прав людини», «міжнародні стандарти прав людини»

Праворозуміння та права людини. Загальні принципи європейського права щодо прав людини. Права людини, верховенство права та демократія як основоположні цінності європейського публічного правопорядку. Верховенство права: доктрина, принцип, інститут. Елементи верховенства права. Правова визначеність і права людини. Пропорційність і права людини. Розумність і права людини. Права людини та «державна, керована верховенством права».

Тлумачення змісту та обсягу прав. Конфлікти прав. Особливості захисту прав людини у межах Ради Європи. Хартія основних прав Європейського Союзу. Захист прав людини у Європейському Союзі. Інші регіональні механізми захисту прав людини: загальний огляд міжамериканської, азійської, африканської системи правозахисту. Міжамериканський суд з прав людини. Африканський суд з прав людини і народів.

ТЕМА 4. КОНВЕНЦІЯ ПРО ЗАХИСТ ПРАВ ЛЮДИНИ І ОСНОВОПОЛОЖНИХ СВОБОД ТА ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ ЯК МЕХАНІЗМ ЗАХИСТУ ПРАВ

Права людини, верховенство права та демократія як основоположні цінності європейського публічного правопорядку. Елементи верховенства права. Верховенство права у практиці Європейського Суду з прав людини.

Права людини як єдино легітимне джерело походження державної влади, її організації та повноважень, мета здійснення державної влади. Право народу на повстання. Права участі (*status activus*). Проблема права на демократію та належне врядування.

Сутність та особлива природа зобов'язань держави у сфері прав людини, їх міжнародно-правові та конституційні підстави. Зобов'язання поважати, захищати та забезпечувати здійснення прав людини («a duty to respect, protect and fulfil (implement) human rights»).

Негативні (заборона неправомірного втручання) та позитивні зобов'язання держави. Обсяг, різновиди та юридичні підстави позитивних

зобов'язань держави у сфері прав людини. Позитивні зобов'язання держави та порушення прав людини третіми особами: «горизонтальний ефект» прав людини. Зобов'язання «належного сумління» («due diligence obligations»).

Права людини та недержавні агенти їх забезпечення та захисту. Міжнародні правозахисні організації та захист прав людини. Неурядові правозахисні організації в механізмі громадського моніторингу дотримання та забезпечення прав людини. Транснаціональні та національні корпорації та захист прав людини.

Розуміння Конвенції, протоколів до неї та ЄСПЛ як єдиного механізму. Принципи тлумачення та застосування Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та протоколів до неї, її історія прийняття та еволюція змісту. Динамічна інтерпретація Конвенції. Право на справедливий суд. Процедура звернення до Європейського суду з прав людини.

Обмеження (втручання до здійснення) прав людини, що допускаються Конвенцією про захист прав людини і основоположних свобод. Права, що не підлягають жодним обмеженням.

Проблемні питання виконання рішень ЄСПЛ в окремих державах. Застосування Конвенції та практики Суду як джерел права України.

ТЕМА 5: ЗОБОВ'ЯЗАННЯ ДЕРЖАВИ В СФЕРІ ПРАВ ЛЮДИНИ

Межі втручання держави у здійснення прав людини. Особливості негативних зобов'язань держави. Особливості позитивних зобов'язань держави. Судові механізми захисту прав людини, порушених державою. Позасудові механізми захисту прав людини, порушених державою. Обмеження відповідальності держави. Компенсація з боку держави за порушення прав людини.

Межі розсуду держави в питаннях захисту прав людини. Межі здійснення прав людини та їх види. Обмеження прав людини: міжнародні та національні вимоги.

Допустимі обмеження прав людини за міжнародними стандартами прав людини в системі ООН (Загальна Декларація прав людини, Міжнародний Пакт про громадянські і політичні права, Міжнародний Пакт про економічні, соціальні і культурні права). Підстави обмежень прав людини: охорона державної безпеки, громадського порядку, здоров'я, моральності населення, прав і свобод інших.

Припустимі межі втручання держави у здійснення прав людини: втручання у випадках, «передбачених законом», їх легітимна мета, «необхідність в демократичному суспільстві», пропорційність обмеження прав чи свобод та легітимної мети, що переслідується.

Особливості позитивних зобов'язань держави. Пропорційність та необхідність застосованих засобів у демократичному суспільстві. Проблеми компенсації з боку держави за порушення прав людини.

ТЕМА 6: ЗОБОВ'ЯЗАННЯ БІЗНЕСУ В СФЕРІ ПРАВ ЛЮДИНИ

Обов'язок держави забезпечити захист прав людини від порушень з боку третіх осіб. Корпоративна відповідальність бізнесу поважати права людини. Правові засоби захисту (державні й недержавні) у випадках порушення прав людини з боку бізнесу.

Керівні принципи ООН щодо бізнесу і прав людини.

Стандарти на запобігання та викорінення загрози негативного впливу діяльності корпорацій на права людини. Питання бізнес-етики та права людини. Права споживача та концепція розумності. Позасудові механізми захисту прав людини у бізнес-діяльності. Прямий та опосередкований вплив корпорацій на визнання та забезпечення прав людини.

ТЕМА 7. НАЦІОНАЛЬНІ ЗАСОБИ ЗАХИСТУ ПРАВ ЛЮДИНИ

Публічна влада та права людини. Політичні права людини. Соціально-економічні права як права людини. Захист соціально-економічних прав та його межі. Права людини. Права народів та права окремих груп. Колективна реалізація прав. Право на захист. Справедливе правосуддя. Дотримання процедури.

Права людини в Конституції України. Рішення Конституційного Суду України, які найбільше вплинули на реалізацію та захист прав людини в національній правовій системі. Рішення Верховного Суду України, знакові для захисту прав людини. Судові та позасудові гарантії та засоби захисту прав. Ефективність національних механізмів в сфері прав людини. Правозахисні організації.

Допустимі обмеження прав людини: порівняльний вимір. Обмеження прав людини в умовах надзвичайного стану. Права людини і питання національної безпеки. Права людини і протидія тероризму.

ТЕМА 8. ОСОБЛИВОСТІ УТВЕРДЖЕННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ ТА ПРАВОЗАХИСНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ЗАРУБІЖНИХ КРАЇНАХ

Історія розвитку концепції прав людини у зарубіжних країнах. Західноєвропейські та альтернативні концепції прав людини. Велика Хартія вольностей: про права і свободи особи та про правосуддя, її вплив на сучасну доктрину прав людини та практику правозахисту. Декларація незалежності США, Конституція США та Біль про права: їх роль у юридизації ліберальної доктрини прав людини. Французька Декларація прав людини та громадянина, її основні принципи, вплив на сучасне міжнародне та національне право у сфері прав людини.

Закріплення та гарантування прав людини у державах зі сталими демократичними традиціями та державах, що прагнуть стати демократичними.

Права людини у сучасних конституціях держав. Тенденції та особливості закріплення прав людини на конституційному рівні у державах зі сталими демократичними традиціями та країнах «молодої демократії».

Особливості судового та позасудового захисту прав людини у зарубіжних країнах.

Регіональні механізми захисту прав людини: загальний огляд міжамериканської, азійської, африканської системи правозахисту. Міжамериканський суд з прав людини. Африканський суд з прав людини і народів. Права людини у практиці Верховного Суду США. Права людини у практиці Верховного федерального суду Німеччини.

МОДУЛЬ 2.

«ПРАКТИКА РЕАЛІЗАЦІЇ ОКРЕМИХ ВИДІВ ПРАВ ЛЮДИНИ»

ТЕМА 9. КАТАЛОГ ОСОБИСТИХ ПРАВ ЛЮДИНИ

Право на життя, його генеза, видова приналежність, основні властивості. Право на життя у документах ООН та регіональних правозахисних стандартах: порівняльний вимір. Право на життя та питання біоетики. Заборона катувань та її основні властивості. Розмежування понять «катування» та «нелюдське, чи таке, що принижує гідність, поводження або покарання». Мінімальний рівень жорстокості. Видача чи висилка особи. Тягар доведення і критерій доведеності. Право на свободу і особисту недоторканість. Універсальні та регіональні стандарти права на свободу і особисту недоторканість у порівняльній перспективі. Права на приватність, питання його юридичного визнання та основні складові. Інформаційний аспект права на повагу до приватного життя. Захист права на фізичну і психічну недоторканість у контексті права на приватність. Зміст понять «сім'я» та «сімейне життя». Особливості права на шлюб та створення сім'ї. Відносини між батьками й дітьми в аспекті права на приватність. Загальна характеристика свободи думки, совісті та віросповідання, її елементи. Свобода сповідати релігію і нерелігійні світогляди, а також свобода змінювати їх. Абсолютний характер свободи переконань: внутрішній аспект. Свобода вираження поглядів. Свобода дотримуватися своїх поглядів. Право утримуватися від вираження поглядів. Свобода одержувати інформацію та ідеї. Свобода преси. Свобода зібрань та об'єднання: основні властивості, видові характеристики, захист у міжнародному праві. Поняття «зібрання». Автономна концепція «об'єднання».

ТЕМА 10. ЗАБОРОНА ДИСКРИМІНАЦІЇ

Дискримінація як юридична категорія у зв'язку з вимогами юридичної та фактичної рівності. Принцип заборони дискримінації: еволюція розвитку та юридичного визнання. Концепція «права з питань антидискримінації» (“anti-discrimination law”). Заборона дискримінації у міжнародному та європейському праві: єдність підходів.

Поняття дискримінації, заборонені підстави дискримінації; дискримінація де-юре і де-факто, дискримінація результату; концепція позитивної (реверсної) дискримінації; різниці проти дискримінації.

Заборона дискримінації у практиці Європейського суду з прав людини. Елементи стандарту недискримінації. Сфера дії заборони дискримінації за Конвенцією, її додатковий характер та автономний статус. Загальна заборона дискримінації, встановлена Протоколом № 12 до Конвенції.

Відмінності у поводженні, що підпадають під заборону дискримінації, і відмінності в поводженні, що не створюють дискримінацію. Однакове поводження з особами, що знаходяться в різній ситуації, як особливий випадок дискримінації.

Негативні та позитивні обов'язки держави щодо заборони та захисту від дискримінації. Заборона злочинів на ґрунті ненависті та мови ворожнечі (hate crimes and hate speeches): нові виклики

ТЕМА 11. ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ПОЛІТИЧНИХ ПРАВ ЛЮДИНИ

Принципи демократичної держави в сфері політичних прав людини. Прийняття політичних рішень та участь в управлінні державою носіями політичних прав.

Право на свободу об'єднання в політичні партії та громадські організації. Право на мирні зібрання: специфіка здійснення.

Право на свободу вираження як елемент реалізації політичних прав.

Судова практика щодо захисту окремих політичних прав.

ТЕМА 12. МІЖНАРОДНІ ТА НАЦІОНАЛЬНІ СТАНДАРТИ ЩОДО СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ ПРАВ ЛЮДИНИ

Соціально-економічні права як права людини: відмінність доктринальних підходів. Зміст, природа, основні елементи (складові) соціальних та економічних прав. Межі забезпечення та захисту соціально-економічних прав: проблема наявних ресурсів держави.

Захист соціально-економічних прав у межах Ради Європи. Європейська соціальна хартія та система її моніторингу. Компетенція Європейського Комітету соціальних прав.

Право власності як право людини: загальна характеристика, історичне визнання, видова належність. Право власності у основних документах ООН з прав людини та регіональних системах правозахисту. Право власності у практиці Європейського суду з прав людини. Автономна концепція майна. Неабсолютний характер права власності. Умови виправданості позбавлення власності та виплати компенсації.

Право на соціальний захист. Право на гідний рівень життя. Право на охорону здоров'я. Трудові права. Право на освіту.

ТЕМА 13. ПРОЦЕСУАЛЬНІ ПРАВА ЯК СПОСІБ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФУНДАМЕНТАЛЬНИХ ПРАВ ЛЮДИНИ

Загальні принципи права та процесуальні права. Право на повагу до гідності. Право на свободу пересування. Заборона тортур. Процесуальні норми як гарантії прав. Гарантії реалізації процесуальних прав. Недоліки застосування процесуального законодавства в сфері прав людини. Право на захист як базове для процесуальних прав людини. Права людини у цивільному процесі. Права людини у кримінальному процесі. Права людини у адміністративному процесі. Пропорційність застосованих заходів та легітимна мета.

ТЕМА 14. ПРАВА ЛЮДИНИ В УМОВАХ КОНФЛІКТІВ (ЦИВІЛЬНИХ ТА ВІЙСЬКОВИХ)

Кваліфікація конфліктів та проблеми застосування права. Порушення прав людини в умовах збройних конфліктів.

Міждержавні та внутрішньодержавні конфлікти: питання забезпечення прав людини. Зобов'язання держави в умовах конфліктів.

Проблеми притягнення відповідальності за порушення прав людини в умовах збройних конфліктів.

Допустимі обмеження прав людини в умовах конфліктів. Захист прав під час цивільного конфлікту. Захист прав під час військового конфлікту. Питання юридичної належності та фактичного контролю над територією конфлікту. Право на життя в умовах збройних конфліктів. Модельні справи ЄСПЛ: «Гюндюз проти Туреччини», «Сюрек проти Туреччини (№ 1)», «Ілашку та інші проти Молдови» та ін.

Припустимі межі втручання держави у здійснення прав людини: втручання у випадках, «передбачених законом», їх легітимна мета, «необхідність в демократичному суспільстві», пропорційність обмеження прав чи свобод та легітимної мети, що переслідується.

ТЕМА 15. КОРПОРАТИВНІ ПРАКТИКИ В СФЕРІ ПРАВ ЛЮДИНИ

Універсальні стандарти прав людини в контексті ведення підприємницької діяльності. Етичні засади юридичної діяльності в сфері бізнесу.

Корпоративні практики захисту прав людини.

Стандарти ЄС щодо захисту прав людини в сфері бізнесу. Особливості корпоративних практик щодо прав людини в національній правовій системі. Стандарти ЄС щодо захисту прав людини в сфері бізнесу. Особливості захисту прав людини в процесі укладення та оспорювання угод. Способи відновлення порушених прав людини в бізнес-діяльності.

4. Ресурсне забезпечення навчальної дисципліни

4.1. Форми організації освітнього процесу та види навчальних занять:

- лекції
- практичні заняття (колоквиуми та семінари)
- диспути
- вок-шопи
- індивідуальні консультації
- групові консультації.

4.2. Самостійна робота здобувачів вищої освіти:

- підготовка до практичних занять (колоквиуми та семінари);
- підготовка та написання есе на індивідуальну тему;
- виконання презентації на запропоновану викладачем тему;
- самостійне вивчення додаткової літератури та додаткових питань;
- робота з інформаційними ресурсами;
- підготовка до розгляду модельних справ з питань прав людини;
- підготовка до заліку.

4.3. Освітні технології та методи навчання:

- проблемне навчання,
 - аудіо-візуальні технології,
 - студентоцентристського навчання,
- методи навчання:*
- круглий стіл
 - прес-конференція,
 - дискусія,
 - ділові ігри (модельні справи ЕСПЛ),
 - вок-шопи.

4.4. Форми педагогічного контролю та система оцінювання якості сформованих компетентностей за результатами засвоєння навчальної дисципліни:

1. Поточний контроль знань студентів – тестування по результатам модулів.
2. Підсумковий контроль знань студентів – іспит.
3. Критерії і рівні оцінювання результатів навчання (пороговий, типовий, відмінний).

4.5. Навчально-методичне та інформаційне забезпечення навчальної дисципліни

- Доктрина та практика захисту прав людини. Навчальний посібник / Разметаєва Ю. С. [Підготовлено в рамках реалізації і за підтримки Програми Європейського Союзу ERASMUS+ 573861-EPP-1-2016-1-EE-EPPKA2-SBHE-JP «European Human Rights Law for Universities of Ukraine and Moldova» – HRLAW]. Доступ: <https://nlu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/08/PhD-1-%D0%94%D0%BE%D0%BA%D1%82%D1%80%D0%B8%D0%BD%D0%B0->

%D1%82%D0%B0-
 %D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%BA%D1%82%D0%B8%D0%BA%D0%B0-
 %D1%81%D0%B8%D1%81%D1%82%D0%B5%D0%BC%D0%B8-
 %D0%B7%D0%B0%D1%85%D0%B8%D1%81%D1%82%D1%83-
 %D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%B2-
 %D0%BB%D1%8E%D0%B4%D0%B8%D0%BD%D0%B8.pdf.

1. Abed-al-Jabri M. Democracy, Human Rights and Law in Islamic Thought. New York, 2009. 205 p.
2. Akandji-Kombe J.-F. Positive obligations under the European Convention on Human Rights. A guide to the implementation of the European Convention on Human Rights. Council of Europe : Human rights handbooks, 2007. 68 p.
3. Alexy R. The Existence of Human Rights. ARSP-B. 2013. Vol. 136. P. 9-17.
4. Beetham D. Democracy and Human Rights. Wiley, 1999. 226 p.
5. Beitz C. R. The Idea Of Human Rights. Oxford Univ. Press, 2009. 256 p.
6. Brugger W. Dignity, Rights and Philosophy of Law within the Anthropological Cross of Decision-Making. Part I/II, 9 German Law Journal (2008), Access mode: <http://www.germanlawjournal.com/index.php?pageID=11>.
7. Charvet J. The Liberal Project and Human Rights: The Theory and Practice of a New World Order. Cambridge Univ. Press, 2008. 448 p.
8. Cohen J. Rethinking Human Rights, Democracy and Sovereignty in the age of Globalization. Political Theory, 2008. 36 (4). P. 578–606.
9. Encyclopedia of Human Rights / ed. by David P. Forsythe. Oxford Univ. Press, 2009. 2672 p.
10. Griffin J. On Human Rights. Oxford : Oxford University Press, 2008. 360 p.
11. Human rights / ed. by J. Langwith. Detroit, Mich.: Greenhaven Press, 2008. 259 p.
12. Human Rights in Asia. N.-Y., 2008. 254 p.
13. Human Rights: From Practice to Policy / Proceedings of a Research Workshop Gerald R. Ford School of Public Policy / ed. by C. B. Walling and S. Waltz. Univ. of Michigan. October 2010. 90 p.
14. Human Rights: Southern Voices. Cambridge: Cambridge Univ. Press, 2009. 248 p.
15. Jayawickrama N. The Judicial Application of Human Rights Law: National, Regional and International Jurisprudence. Cambridge. Univ. Press, 2003. 1097 p.
16. Jovanović M. A. Collective rights: a legal theory. Cambridge; N.-Y. : Cambridge Univ. Press, 2012. 230 p.
17. Rorty R. On Human rights. The Oxford Amnesty Lectures; ed. S. Shute, S. Hurley. New York, 1993.

18. Steiner H. International Human Rights in the Context of Law, Politics, Morals / H. Steiner, P. Alston, R. Goodman. Oxford; N.-Y.: Oxford Univ. Press, 2008. 1492 p.
19. Waluchow W.J. Constitutional Rights and Democracy: A Reply to Professor Bellamy. 14 German Law Journal (2013). Access mode: <http://www.germanlawjournal.com/index.php?pageID=11>
20. Xenos D. The Positive Obligations of the State under the European Convention of Human Rights. Routledge : Routledge Research in Human Rights Law, 2011. 272 p.
21. Алексі Р. Теорія дискурсу і права людини. Філософія права і загальна теорія права; пер. з англ. С. І. Максимова, О. О. Уварової. 2013. № 1. С. 73–98.
22. Базове дослідження із застосування правосуддя перехідного періоду в Україні : монографія / за заг. ред.: А. П. Бущенко, М. М. Гнатівського. Київ : РУМЕС, 2017. 592 с.
23. Бізнес і права людини : навчальний посібник / О. О. Уварова, К. О. Буряковська. Харків, 2019. 148 с. <https://nlu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/08/LLL-1-%D0%91%D1%96%D0%B7%D0%BD%D0%B5%D1%81-%D1%96-%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%B0-%D0%BB%D1%8E%D0%B4%D0%B8%D0%BD%D0%B8.pdf>.
24. Вовк Д. О. Як українські суди балансують релігійну свободу: аналіз у контексті світськості [Електронний ресурс]. Право і громадянське суспільство : електрон. вид. 2014. № 3. С. 4–37.
25. Головатий С. П. Про людські права : лекції. Київ : Дух і літера, 2016. 760 с.
26. Головін А. С. Права людини: інтерпретаційна діяльність Конституційного Суду України. Вид. 2-ге, доп. та перероб. Київ : Логос, 2017. 399 с.
27. Гудима Д. А Права людини: антрополого-методологічні засади дослідження // Праці Львівської лабораторії прав людини і громадянина НДІ держ. будівництва та місц. самовряд. АПрН України / редкол.: П. М. Рабінович (голов. ред.) та ін. – Сер. І. Дослідження та реферати. – Вип. 20. – Львів : Край, 2009. – 292 с.
28. Дашковська О. Р. Жінка як суб'єкт права в аспекті гендерної рівності; Нац. юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого, Акад. прав. наук України. Х. : Право, 2005.
29. Дворкін Р. Серйозний погляд на права / Р. Дворкін ; пер. з англ. А. Фролкін. К. : Основи, 2000. 519 с.
30. Дженис М. Европейское право в области прав человека (Практика и комментарии) / М. Дженис, Р. Кэй, Э. Брэдли ; пер. с англ. М. : Права человека, 1997. 640 с.
31. Добрянський С. П. Актуальні проблеми загальної теорії прав людини. Львів : Астрон, 2006. 120 с.

32. Донеллі Дж. Права людини у міжнародній політиці ; пер. з англ. Т. Завалія. Л. : Кальварія, 2004. 280 с.
33. Козюбра М. Природа прав людини : пошук нових концептуальних підходів // Наук. записки. Сер. «Право». Острог, 2001. Вип. 2. Ч. 1. С. 14–18.
34. Лищина И. Ю. Международные механизмы защиты прав человека / Харьковская правозащитная группа; худож.-оф. И. Гаврилук. Х. : Фолио, 2001. 112 с.
35. Манукян В. И. Страсбургское право. Европейский суд по правам человека. Право, практика, комментарий. Харьков : Право, 2017. 600 с.
36. Національне базове оцінювання «Бізнес і права людини в Україні» / Олена Уварова. Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, Міністерство юстиції України. 2019. 222 с. Електронний доступ: <https://legalforum.nlu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/06/rezjume.pdf>.
37. Окрема думка. Шлях до справедливості / Пауло Пінто де Альбукерке ; [пер. з англ. та фр. В. А. Капліної ; упоряд., авт. перед. О. В. Капліна]. Харків : Право, 2020. 552 с.
38. Панкевич О. З. Соціальна держава та права людини «другого покоління» (загальнотеоретичне дослідження) // Праці Львівської лабораторії прав людини і громадянина НДІ держ. будівництва та місц. самовряд. АПрН України / редкол. П. М. Рабінович (голов. ред.) та ін. Сер. 1. Дослідження та реферати. Вип. 11. Л. : Астрон, 2006. 176 с.
39. Пейн Т. Права людини ; пер. з англ. І. Савчак. Львів, 2000. 288 с.
40. Петришин А. В. К вопросу об общетеоретическом понимании прав человека // Пробл. законності : Респ. міжвідом. наук. зб. / відп. ред. В. Я. Тацій. Вип. 32. Х. : Нац. юрид. акад. України, 1997. С. 7–17.
41. Пінто де Альбукерке П. Окрема думка. Шлях до справедливості = Separate Opinion. The Way to Fairness ; пер. з англ. та фр. В. В. Капліної, упоряд., авт. передм. О. В. Капліна. Харків : Право, 2020. 552 с.
42. Погребняк С. П. Основоположні принципи права (змістовна характеристика) : монографія ; Національна юридична академія України ім. Ярослава Мудрого. Х. : Право, 2008. 240 с.
43. Правове регулювання та економічні свободи і права : монографія / Ужгород. нац. ун-т, НДІ порівнял. публіч. права та міжнар. права ; за ред. М. Савчина. - Ужгород : Рік-У, 2020. - 224 с.
44. Рабінович П. М. Права людини: загальнотеоретичні засади // Пробл. законності : Респ. міжвідом. наук. зб. / відп. ред. В. Я. Тацій. Вип. 36. Х. : Нац. юрид. акад. України, 1998. С. 12-25.
45. Разметаева Ю. С. Права людини як фундаментальна цінність громадянського суспільства: монографія. Х.: «Финарт», 2015. 196 с.
46. Речицький В. В. Неформальний конституціоналізм. Харків : Права людини, 2018. 356 с.
47. Сироїд Т. Л., Фоміна Л. О. Міжнародний захист прав людини : навч. посібник ; Харків. нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна. Харків : Право, 2019. 310 с.
48. Судове вирішення справ у спорах, пов'язаних із гендерною дискримінацією : зб. кращих практик / USAID, Проект «Справедливе

правосуддя», Харків. обл. фундація «Громад. Альтернатива»; упоряд.: О. Уварова, М. Ясеновська. Харків : ФОП Бровін О. В., 2016. 192 с.

49. Сюкияйнен Л. Р. Права человека в диалоге исламской и западной правовых культур // Ишрак: ежегодник исламской философии: № 2. М.: Вост. лит., 2011. С. 266–289.

50. Уварова О. О. Бар'єри, механізми і належні практики в сфері доступу жінок до правосуддя в Україні : доп. підгот. в межах проекту «Сприяння доступу жінок до правосуддя в п'яти країнах Східного Партнерства» [5-6 листоп. 2015 р., м. Кварелі (Грузія)]. Кварелі, 2015. 93 с.

51. Финнис Дж. Естественное право и естественные права / Дж. Финнис; пер. с англ. В. П. Гайдамаки, А. В. Панихиной. М.: ИРИСЭН, Мысль, 2012. 554 с.

52. Харт Х. Л. А. Концепція права ; пер. с англ. Н. Комарова. Наукове видання. К. : Сфера, 1998. 236 с.

53. Христова Г. О. Позитивні зобов'язання держави у сфері прав людини: сучасні виклики : монографія ; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків : Право, 2018. 680 с.

54. Шевчук С. Судовий захист прав людини: Практика Європейського Суду з прав людини в контексті західної правової традиції. К. : Реферат, 2006. 848 с.

Додаток 1

Карта предметних компетентностей з навчальної дисципліни:

Шифр та назва компетентностей за спеціальністю і/або спеціалізацією	Шифр та назва компетентностей з навчальної дисципліни
ЗК – загальні (універсальні) компетентності. (обрати компетентності згідно зі змістом навчальної дисципліни)	ПК – предметні компетентності з навчальної дисципліни
ЗК – 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу і синтезу.	ПК – 1. Засвоєння поняття та системи прав людини;
ЗК – 2. Здатність застосовувати знання в професійній діяльності у стандартних та нестандартних ситуаціях.	ПК – 2. Знання основних етапів становлення і розвитку доктрини прав людини в Україні;
ЗК – 3. Уміння планувати, організувати і контролювати власну діяльність.	ПК – 3. Знання універсального каталогу прав людини;
ЗК – 4. Здатність спілкуватися державною та іноземною мовами як усно, так і письмово.	ПК – 4. Знання основних інституціональних засобів захисту прав людини у національних та міжнародних правових системах;
ЗК – 5. Уміння грамотно і точно формулювати та висловлювати свої позиції, належним чином їх обґрунтовувати.	ПК – 5. Розуміння особливої природи зобов'язань держави у сфері прав людини;
ЗК – 6. Навички збору і аналізу інформації з національних і міжнародних джерел.	ПК – 6 Знання позитивних, негативних та процесуальних зобов'язань держави в сфері забезпечення та захисту прав людини;
ЗК – 7. Навички використання інформаційних технологій і баз даних.	ПК – 7. знання змісту та сутності права людини на життя, свободу та особисту

	недоторканість, недопустимість катувань та нелюдського поводження з людиною;
ЗК – 8. Здатність бути критичним і самокритичним.	ПК – 8. Знання генези та основних властивостей заборони катувань чи інших видів забороненого поводження у документах ООН та регіональних правозахисних стандартах;
ЗК – 9. Здатність працювати самостійно.	ПК – 9 Розуміння права людини на приватність у документах ООН та регіональних правозахисних стандартах;
ЗК – 10. Уміння працювати у команді.	ПК – 10. Знання концепції «негативних свобод» в аспекті історичного ракурсу та сучасних стандартів свободи думки, слова, совісті та віросповідання, свободи зібрань та об'єднання;
ЗК – 11. Здатність приймати неупереджені і вмотивовані рішення.	ПК – 11. Здатність самостійно складати проекти актів правозастосування з прав людини;
ЗК – 12. Здатність визначати інтереси і мотиви поведінки інших осіб.	ПК – 12. Знання системи захисту прав людини в межах ООН, що становить основу універсального механізму захист прав людини;
ЗК – 13. Здатність до самоосвіти та навчання протягом усього життя.	ПК – 13 Розуміння неабсолютного характеру права власності, умов виправданості позбавлення власності та виплати компенсації відповідно до закону;
ЗК – 14. Здатність до креативності у предметно-практичній діяльності відповідно до соціальних статусів і модусів.	ПК – 14. Розуміння еволюції допустимих обмежень прав людини, змісту та сутності принципу заборони усіх форм дискримінації;
ЗК – 15. Уміння реалізовувати функції у предметно-практичній діяльності.	ПК – 15. Здатність аналізувати правові проблеми та формувати правові позиції;
ФКС – фахові компетентності за спеціальністю (обрати компетентності згідно зі змістом навчальної дисципліни)	
ФКС – 1.Знання теорії (філософії) права.	ПК – 1. Засвоєння поняття та системи прав людини;
ФКС – 2.Знання історії права та устрою держави.	ПК – 2. Знання основних етапів становлення і розвитку доктрини прав людини в Україні;
ФКС – 3.Знання міжнародних стандартів прав людини.	ПК – 3. Знання універсального каталогу прав людини;
ФКС – 4.Знання Конвенції з захисту прав людини та основоположних свобод, а також прецедентної практики Європейського суду з прав людини.	ПК – 4. Знання основних інституціональних засобів захисту прав людини у національних та міжнародних правових системах;
ФКС – 5.Знання основ міжнародного публічного права.	ПК – 5. Розуміння особливої природи зобов'язань держави у сфері прав людини;
ФКС – 6.Знання основ права Ради Європи та права Європейського Союзу.	ПК – 6 Знання позитивних, негативних та процесуальних зобов'язань держави в сфері забезпечення та захисту прав людини;
ФКС – 7.Знання засад і принципів	ПК – 7. Знання змісту та сутності права

національного права, а також змісту правових інститутів таких фундаментальних галузей права.	людини на життя, свободу та особисту недоторканість, недопустимість катувань та нелюдського поводження з людиною;
ФКС – 8. Навички реалізації та застосування норм матеріального і процесуального права.	ПК – 8. Знання генези та основних властивостей заборони катувань чи інших видів забороненого поводження у документах ООН та регіональних правозахисних стандартах;
ФКС – 9. Уміння моделювати правові ситуації у професійній діяльності.	ПК – 9. Розуміння права людини на приватність у документах ООН та регіональних правозахисних стандартах;
ФКС – 10. Здатність аналізувати правові проблеми та формувати правові позиції.	ПК – 10. Знання концепції «негативних свобод» в аспекті історичного ракурсу та сучасних стандартів свободи думки, слова, совісті та віросповідання, свободи зібрань та об'єднання;
ФКС – 11. Знання правил, методів, прийомів і засобів юридичної техніки.	ПК – 11. Розуміння неабсолютного характеру права власності, умов виправданості позбавлення власності та виплати компенсації відповідно до закону;
ФКС – 12. Навички застосування юридичного письма.	ПК – 12. Розуміння змісту та сутності принципу заборони усіх форм дискримінації;
ФКС – 13. Здатність виявляти проблеми у правовому регулюванні і пропонувати способи їх вирішення.	ПК – 13. Знання системи захисту прав людини в межах ООН, що становить основу універсального механізму захисту прав людини;
ФКС – 14. Знання структури правничої професії та її ролі у суспільстві.	ПК – 14. Розуміння еволюції допустимих обмежень прав людини в умовах конфліктів (цивільний та збройних);
ФКС – 15. Знання стандартів правничої професії.	ПК – 15. Здатність аналізувати правові проблеми та формувати правові позиції;
ФКС – 16. Навички логічного, критичного і системного аналізу правових документів.	ПК – 16. Здатність самостійно складати проекти актів правозастосування з прав людини;
ФКС – 17. Навички консультування з правових питань.	ПК – 17. Знання стандартів правничої професії.
ФКС – 18. Навички самостійної підготовки проектів актів правозастосування.	ПК – 18. Знання основ юридичної техніки та юридичного письма
ФКС – 19. Здатність до критичного та системного аналізу правових явищ і застосування набутих знань у професійній діяльності.	ПК – 19. Здатність моделювати варіативні підходи вирішення проблемних питань в сфері прав людини
ФКС – 20. Знання основ юридичної деонтології.	ПК – 20. Знання основних положень морального кодексу юриста

Додаток 2

Карта результатів навчання здобувача, сформульованих у термінах компетентностей:

Шифр та назва РН за спеціальністю і	Модуль	Шифр та назва РН з навчальної
-------------------------------------	--------	-------------------------------

/ або спеціалізацією	НД	дисципліни
РНС – результати навчання за спеціальністю (обрати результати навчання згідно зі змістом навчальної дисципліни)		Результати навчання з навчальної дисципліни
РНС – 1. Демонструвати знання і розуміння сучасних правових доктрин, цінностей, принципів та стандартів у межах різних правових галузей, а також міжнародного та європейського права.	№1	РНС НД – 1.1. Демонструвати розуміння змісту та сутності прав людини як основоположних цінностей сучасного суспільства на рівні світових стандартів у галузі прав людини;
РНС – 2. Здійснювати критичний і системний аналіз правових явищ та процесів.	№1	РНС НД – 1.2. Здатність визначати основні тенденції впливу сучасних глобалізаційних процесів на сферу реалізації та захисту прав людини в Україні;
РНС – 3. Пояснювати природу й зміст основних правових інститутів і процедур національного права і особливості їх реалізації та застосування.	№1	РНС НД – 1.3. Знання принципу верховенства права та загальновизнаних норм і принципів міжнародного права у сфері захисту прав людини;
РНС – 4. Виявляти проблеми у правовому регулюванні і пропонувати способи їх вирішення з використанням наявних теоретичних і прикладних знань відповідно до принципів захисту прав людини і її основоположних свобод.	№1	РНС НД – 1.4. Знання змісту та сфери дії позитивних, негативних та процесуальних зобов'язань держави в галузі прав людини;
РНС – 5. Демонструвати знання та розуміння особливостей правового регулювання у фундаментальних галузях права.	№1	РНС НД – 1.5. Знання та розуміння обсягу допустимих обмежень прав людини, визнаних міжнародною та європейською практикою;
РНС – 6. Визначати особливості публічного і приватного права з урахуванням специфіки їх предмета і методів правового регулювання.	№1	РНС НД – 1.6. Здатність виявляти порушення прав людини як комплексного юридичного факту, що є підставою судової розгляду таких порушень;
РНС – 7. Характеризувати повноваження органів публічної влади.	№1	РНС НД – 1.7. Вміння самостійно аналізувати нормативно-правові акти, міжнародні договори, рішення Конституційного Суду України та Європейського суду з прав людини;
РНС – 8. Визначати правосуб'єктність суб'єктів приватного права.	№1	РНС НД – 1.8. Здатність кваліфіковано надавати правову допомогу особам, постраждалим внаслідок порушення їх основоположних прав і свобод;
РНС – 9. Проаналізувати феномен конституціоналізму у сфері державного і суспільного буття.	№1	РНС НД – 1.9. Вміння попереджувати правопорушення у сфері прав людини, виявляти й усувати причини й умови, що сприяють їх скоєнню;
РНС – 10. Визначати каталог прав і свобод людини і громадянина та їх	№1	РНС НД – 1.10. Вміння надавати кваліфіковані юридичні висновки й

право на судовий захист.		консультації в конкретних сферах захисту прав людини;
РНС – 11. Розкрити механізм легітимації політичної влади і місцевого самоврядування в межах виборчих процедур.	№2	РНС НД – 1.11. Здатність надавати кваліфіковано юридичну допомогу у сфері прав людини;
РНС – 12. Здатність продемонструвати знання і розуміння структурних підсистем матеріального і процесуального права.	№2	РНС НД – 1.12. Використовувати правничу термінологію у процесі професійної діяльності;
РНС – 13. Здатність здійснювати юридичну кваліфікацію.	№2	РНС НД – 1.13. Вживати організаційно-правових заходів щодо поширення ідеї правової держави, соціальної справедливості, демократії;
РНС – 14. Здійснювати логічний, критичний і системний аналіз правових документів.	№2	РНС НД – 1.14. Відшуковувати професійну інформацію й використовувати інформаційні технології і бази даних для професійної діяльності;
РНС – 15. Підготувати проекти необхідних актів застосування права відповідно до правового висновку.	№2	РНС НД – 1.15. Виявляти проблеми у правовому регулюванні і пропонувати способи їх вирішення з використанням наявних теоретичних і прикладних знань відповідно до принципів захисту прав людини та її основоположних свобод;
РНС – 16. Надавати консультації щодо можливих способів захисту прав, свобод та інтересів суб'єктів права.	№2	РНС НД – 1.16. Характеризувати повноваження інституцій ЕСПЛ;
РНС – 17. Застосовувати набуті знання у стандартних професійних ситуаціях методами відтворення та реконструкції.	№2	РНС НД – 1. 17. Складати проекти процесуальних документів в галузі прав людини.
РНС – 18. Виокремлювати юридично значущі факти і формулювати обґрунтовані правові висновки.		РНС НД 1.18. Орієнтуватися у системі законодавства національного та міжнародного та прослідкувати тенденції його розвитку; давати правову оцінку правовідносинам в сфері прав людини
РНС – 19. Використовувати правничу термінологію у процесі професійної діяльності.		РНС НД 1.19. - Застосовувати теоретичні знання у сфері прав людини у власній науково-дослідній та практичній діяльності; оперувати базовою термінологією та категоріальним апаратом теорії прав людини
РНС – 20. Відшуковувати професійну інформацію й використовувати інформаційні технології і бази даних для професійної діяльності.		РНС НД 1.20. Продукувати нові ідеї, розв'язувати комплексні проблеми у галузі професійної та/або дослідницько-інноваційної діяльності
РНС – 21. Вживати організаційно-правових заходів щодо поширення ідеї правової держави, соціальної справедливості, демократії тощо.		РНС РД 1.21 - Виявляти високі моральні якості на підставі уявлення про права людини як загальносвітової цінності

